

**АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ
ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО ПРОСТОРУ:
ВЕКТОРИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

Варіна Г. Б.

*магістр психології, старший викладач кафедри психології
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь, Запорізька область, Україна*

В сучасному світі університети та інші освітні установи відіграють ключову роль у розвитку суспільства, економіки та культури на всіх рівнях – глобальному, регіональному, державному та місцевому. Освітні осередки в нашій країні знаходяться на стадії трансформації – від транслявання культурно-історичного досвіду цивілізації, формування професійних компетентностей, інтеріоризації теоретичних та практико орієнтованих здобутків людства до імплементації проєктних підходів та орієнтації на актуальні дослідження та наукові відкриття. У суспільстві, що розвивається, завдання університетів не обмежуються розвитком та збереженням базової науки; вони беруть активну участь у тлумаченні, поширенні та практичному застосуванні нових знань [1]. Проте діяльність університетів зводиться не лише до підготовки майбутньої професійної, технічної та соціальної еліти – вони формують етичні принципи професійної діяльності, які потім інтегруються в різні професійні спільноти. За результатами моніторингової діяльності фахівців Інституту освітньої аналітики Міністерства освіти і науки України визначено, що поняття академічної доброчесності в Україні інтегровано в освітню та наукову галузь з 2009 року. Проте законодавче декларування та інтеграція основних принципів академічної доброчесності (чесність, довіра, мужність (принциповість), повага, справедливість (об’єктивність), відповідальність) в освітньо-наукову сферу в європейській країнах відбулася достатньо давно.

Аналізуючи досвід впровадження етичних та нормативних принципів академічної доброчесності в освітньо-науковий простір на європейському та загальносвітовому рівні слід звернути увагу на такі аспекти [6]:

– на законодавчому рівні відбувається розробка та інтеграція відповідних положень, де академічну доброчесність розглядають як

складову якості освітнього процесу, що регламентується в Бухарестській декларації етичних цінностей і принципів вищої освіти в Європі [2];

- на адміністративному рівні – розробка та впровадження розгалуженої системи, яка включає внутрішньо університетські структури, комісії з етичних питань, колегіуми з академічної доброчесності, інформаційні центри). відповідні структури виконують аналітичну, моніторингову, просвітницько-пропагандистську, контролюючу функції та забезпечують впровадження сучасних інформаційних систем та платформ з метою перевірки науково-освітніх матеріалів на наявність плагіату;

- на освітньому та науковому рівні – розробка та впровадження освітніх компонентів, які включають компетентні сні та практико орієнтовані підходи щодо формування чіткої світоглядної та етичної позиції у здобувачів вищої освіти; при цьому порушення принципів академічної доброчесності розглядається через вектор порушення безпеки;

- на проєктному рівні – розробка та впровадження фундаментальних та прикладних проєктів з актуальних питань академічної доброчесності, залучення міжнародних партнерів та інвесторів з розробки та апробації інноваційного інформаційного програмного забезпечення з контролю виконання принципів академічної доброчесності та кібербезпеки, розробка та впровадження освітньо-наукових проєктів в системі Erasmus+ задля обміну міжнародним досвідом підтримки академічної доброчесності середу сіх суб'єктів освітньо-наукового процесу [4].

В нашій країні на сьогоднішній день особливої актуальності набуває розробка комплексної системи забезпечення академічної доброчесності, як на державному, так і на внутрішньо університетському просторі. З метою зниження відсоткових значень плагіату та актуалізація принципів академічної доброчесності на суб'єктивно-особистісному та професійному рівнях вбачаємо за необхідне:

- розробку та впровадження доступного для освітянської спільноти, безкоштовного програмного забезпечення для перевірки текстів різного об'єму на наявність плагіату;

- розробку та інтеграцію на різних рівнях дорожньої карти на основі між секторального підходу із забезпечення академічної доброчесності. Тобто розробку комплексної системи інституцій на державному та внутрішньо університетському рівні з чіткою регламентацією функційних зобов'язань з аналізу, контролю та прогнозу дотримання принципів академічної доброчесності;

– впровадження обов’язкових освітніх компонентів на бакалаврському, магістерському та РНд освітніх рівнях, семінарів, практикумів, сертифікаційних програм, курсів підвищення кваліфікації, орієнтованих на роз’яснення, популяризацію основних постулатів академічної доброчесності та формування морально-етичної й світоглядної позиції у майбутніх фахівців;

– розробка платформи для освітньо-наукового сектору з метою обміну, розвитку, співпраці та доступу до ресурсів у сфері академічної доброчесності;

– підвищення рівня інформування суб’єктів освітнього процесу щодо основних принципів академічної доброчесності, видів плагіату, інформаційного програмного забезпечення для виявлення плагіату. Ефективним прикладом реалізації такого профілактичного підходу є створення інформаційної пам’ятки з академічної доброчесності на сайтах освітніх закладів. Наприклад, на сайті університету Чикаго створена сторінка «Honest Work and Academic Integrity: Plagiarism», що постійно оновлюється, на якій наводяться приклади плагіату та інструкція правильного цитування. Брошуру і відео про те, чим некорисний плагіат, можна знайти на сайті бібліотеки Університету штату Каліфорнія в Нортріджі. Там акцентується увага на тому, що недотримання принципів академічної доброчесності несе за собою не лише покарання за інтелектуальну крадіжку, а й негативно впливає на процес формування особистості здобувача вищої освіти, професійне становлення майбутнього фахівця та його авторитетність у професійній й науковій спільноті [3].

Відповідно, ми розглянули лише частину проблемного поля в реформуванні та інтеграції принципів академічної доброчесності в український освітньо-науковий простір. Вектор євроінтеграції освіти та науки ставить підвищені вимоги до виконання принципів академічної доброчесності й зниження ризиків плагіату. На наш погляд, домінуючим є вектор пролонгованої інтеграції до асоціації ENRIO, в яку входить 31 учасник із 23 країн, діяльність якої покликана на вирішення усіх питань в сфері академічної доброчесності та сумлінності досліджень у Європі [5].

Список посилань

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету. Міжнарод. благод. фонд “Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики”; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. С. Артюхова. К.: Таксон, 2016. 234 с.

2. Іщенко Т. Д., Шишкіна Г. В., Ніколаєва І. В. Академічна доброчесність як складова забезпечення якості освіти. *АгроТерра*. 2018. № 2 (5). С. 19–23.

3. Недипіч А.В. Особливості дотримання принципів академічної доброчесності: зарубіжний досвід. *Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса*. Випуск 14. Том 1. Вінниця. 2022. 234-238

4. Семенов О. Європейський та національний контексти академічної культури дослідника: досвід реалізації проекту ЕРАЗМУС+ЖАН МОНЕ МОДУЛЬ. *Український Щорічник з Європейських Інтеграційних Студій: Україна Європейський союз: від партнерства до асоціації*. Луцьк, Терен, 2019. С. 320–330.

5. About ENRIO. URL: <http://www.enrio.eu/about-enrio/>

6. European Network for Academic Integrity. URL: <https://www.academicintegrity.eu/wp/objectives/>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-27>

PREREQUISITES FOR A VIRTUOUS EDUCATIONAL ENVIRONMENT IN HIGHER EDUCATION INSTITUTION

Vasilenko I. A.

*Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor
South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky
Odesa, Ukraine*

Modern quality assurance in education and educational activities in higher education institutions is driven by public demand for academic integrity in light of integration processes in the education sector. This encourages the development of an internal quality assurance system based on principles of academic integrity.

M.V. Bratko considers the educational environment of higher education institutions as a complex set of conditions and resources designed to provide specialized education that corresponds to a certain level of higher education, offering opportunities for general and personal development of individuals within the educational process [1, p. 20].

A prerequisite for academic integrity of students should be the overall atmosphere within the higher education institution, which should reflect academic integrity among pedagogical, scientific, and administrative staff. They should be capable of fostering competency in education seekers. One of the prerequisites for creating an academically honest environment is the